

Conectarea dezbaterii românești cu cea europeană privind securitatea energetică

Propunerile CRPE pentru
Strategia energetică a României

CRPE Policy Brief 34

Autori: Cristian Ghinea, Roxana Albișteanu

Cuprins

Preambul	3
1. Securitatea energetică a UE și rolul României pe plan regional	5
2. Recomandări ale participanților la evenimentele CRPE / Adevărul.....	8
2.1. Poziționarea României în dezbaterile privind politicile energetice europene.....	8
2.2. Resurse financiare, realism în evaluarea posibilităților și bună guvernare – condiții pentru o Strategie Energetică cu adevărat relevantă...	9
2.3. Aplicarea contractelor începe să devină o problemă pentru exploatarea resurselor energetice	11
2.4. Exploatarea potențialului energetic din Marea Neagră și riscurile induse de anexarea Crimeii	11
Participanți	13

Preambul

România se află în fața unor decizii strategice din punct de vedere al viitorului său energetic, în care zăcămintele de petrol și gaze din platforma Mării Negre, gazele de șist, interconectorii în aval și amonte cu țările din vecinătate crează un mix de opțiuni care sunt rareori analizate în mod profesionist și într-o manieră comparativă astfel încât să poată structura dezbaterile publice. Cum au fost traduse în practică până acum elementele documentelor programatice în domeniul energiei (*Strategia energetică a României pentru perioada 2007-2020*), în condițiile variabilelor din teren și a reglementărilor actuale? De cele mai multe ori nivelul dezbaterilor a fost unul scăzut, lipsind viziunea de ansamblu, corelațiile și prioritizarea opțiunilor de politici publice care să conducă la atingerea acestui deziderat, în special în contextul realităților geopolitice din regiune și al legislației europene.

Evenimentele recente din Ucraina au readus în atenția liderilor europeni problema reducerii dependenței de importurile de energie din Rusia și a diversificării surselor de energie. La summit-ul UE-SUA desfășurat în 23 martie 2014 la Bruxelles, Președintele Obama a dat asigurări Europei că SUA va susține aceste eforturi prin facilitarea exporturilor de Gaz Natural Lichefiat (LNG). Chiar dacă SUA ar lua măsuri imediate, tot ar mai dura câțiva ani până când gazul ar ajunge în Europa, în timp ce Uniunea Europeană încă importă peste 30% din gazele naturale de care are nevoie din Rusia. Alte opțiuni au fost discutate de liderii europeni în cadrul Summitului Extraordinar pe tema Ucrainei din data de 6 martie, în cadrul reuniunii Consiliului European din 20 martie (la care Consiliul a solicitat Comisiei să realizeze un studiu în profunzime cu privire la securitatea energetică a Uniunii și să prezinte un plan pentru reducerea dependenței energetice). Comisia a prezentat acest plan, urmând ca în toamnă Consiliul European să revină asupra temei și să ia decizii pe baza documentului.

O prioritate rămâne implementarea consecventă a directivelor celui de-al 3-lea Pachet Energetic de către toți jucătorii de pe piața europeană, alături de susținerea Ucrainei în eforturile de asigurare a necesarului de energie prin diversificare, eficiență energetică crescută și interconectări cu Uniunea Europeană. Unele dintre statele membre interzic fracturarea hidrolică și alte forme de producție de gaze neconvenționale, însă multe progrese pot fi încă realizate la capitolul integrării pieței europene de gaz prin interconectarea infrastructurii (inclusiv în Peninsula Iberică și Mediterana) și desființarea monopolului asupra rețelelor de distribuție, care rămân o prioritate pentru anul 2014. Eficiența energetică și ponderea de energie din surse regenerabile rămân, de asemenea, în topul priorităților la nivel european, precum și dezvoltarea Coridorului Sudic și a rutelor de sprijin în Europa de Est.

România are o rată de dependență față de importul din Rusia mai redusă (25%) în comparație cu alte state europene, cu diferite opțiuni pentru o reducere și mai mare a acestei rate și chiar cu potențial de a deveni un furnizor regional de energie (pentru Republica Moldova și Ucraina), de a juca astfel un rol important în contextul eforturilor

Uniunii de a susține Moldova și Ucraina în parcursul lor european și de a le ajuta să facă față presiunilor Rusiei.

Pe 12 martie 2014, Departamentul pentru Energie a lansat un proces de consultare publică în vederea elaborării **noii strategii energetice a României pentru perioada 2014 - 2035**. Un prim set de întrebări pe care Departamentul pentru Energie le-a publicat în vederea acestui proces de consultare cu actorii pieței energiei se referă la: măsuri pentru atragerea investițiilor, rolul statului în sectorul energetic românesc, obiectivele externe ale politicii energetice românești, contribuția sectorului energetic la reindustrializarea României, schimbarea paradigmei politicii energetice a României în ceea ce privește orientarea primordială către un consum mai eficient, evoluția cererii de energie electrică, gaze naturale și carburanți în perioada 2014 - 2035 în România, potențialul României de a deveni un furnizor regional de energie, promovarea tehnologiilor de producere a energiei cu emisii scăzute de gaze cu efect de seră și rolul cărbunelui în viitorul mix energetic românesc.

Prin proiectul “ROMÂNIA 2035: Securitate și politici energetice în context regional”, implementat în perioada iunie – august 2014 în parteneriat cu cotidianul *Adevărul*, ne-am propus să răspundem la o parte din aceste întrebări, consultând principalii stakeholderi în domeniul energetic din România, precum și experți independenți, și punând răspunsurile lor în contextul geopolitic actual și al liniilor de acțiune prioritare adoptate de Uniunea Europeană în lumina ultimelor evenimente.

Astfel, în data de 16 iunie am organizat o consultare privind strategia energetică a României la care am adus la aceeași masă oficiali ai Departamentului pentru Energie, alte autorități în domeniu, reglementatori, mari companii din energie, asociații profesionale și experți independenți. Evenimentul s-a înscris în contextul lansării etapei a doua a procesului de consultare publică a noii Strategii Energetice a României 2014-2035, iar punctul-cheie al acestui eveniment a fost încercarea de a conecta dezbaterile interne din România la dezbaterile actuale din Uniunea Europeană, generate îndeosebi de criza din Ucraina și axate pe securitatea energetică.

Consultarea restrânsă a fost urmată de un eveniment de amploare organizat de Adevărul Holding și CRPE în data de 1 iulie 2014. Raportul de față prezintă principalele contribuții aduse de participanți în cadrul celor două evenimente. Am încercat să conectăm dezbaterile interne asupra Strategiei energetice naționale cu contextul european, în care securitatea energetică a urcat în topul agendei. Consultarea din 16 iunie s-a desfășurat conform regulii Chatham House, în timp ce evenimentul din 1 iulie a fost deschis publicului și presei. Acest documente de sinteză agregă opinii și concluzii emise în cadrul celor două evenimente, fără a le atribui participanților.

1. Securitatea energetică a UE și rolul României pe plan regional

Din întrebările lansate de Departamentul pentru Energie spre dezbateră publică, două privesc în mod direct rolul regional al României:

- *Care considerați că ar trebui să fie obiectivele externe ale politicii energetice românești?*
- *Credeți în potențialul României de a deveni un furnizor regional de energie? Cum ar putea România să-și valorifice acest potențial?*

Răspunsurile la aceste întrebări trebuie să țină cont de contextul continental actual. Criza din Est și agresivitatea recentă a Rusiei au făcut ca securitatea energetică să devină o temă esențială pentru Uniunea Europeană, dovadă fiind și numărul mare de reuniuni care abordează această problemă. Preconizăm că securitatea energetică va domina agenda Uniunii în perioada următoare, o dată ce noua Comisie va fi numită. Este un moment important pentru ca România să arate că poate fi parte din soluție, dat fiind că:

- a) România se află în zona sensibilă a vecinătății cu Rusia;
- b) Dintre statele din zonă, România este de departe cel mai puțin dependentă de Rusia;
- c) România are surse potențiale proprii de a anula dependența și de a deveni furnizor de energie pentru alte state;
- d) România a demarat deja un proiect național de asistență energetică pentru un stat supus presiunii Rusiei (Republica Moldova).

Consiliul European din martie 2014 a solicitat Comisiei un plan comprehensiv pentru a reduce dependența energetică a UE. Comisia a răspuns lansând în 28 mai 2014 o Comunicare privitoare la Securitatea Energetică. Consiliul European din 27 iunie a analizat documentul, dar a amânat deciziile pentru toamnă, având în vedere calendarul votării noii Comisii Europene și alegerii unui nou Președinte al Consiliului.

Din Comunicarea Comisiei asupra securității energetice am reținut următoarele aspecte (fără a epuiza toate propunerile documentului):

- Se preconizează măsuri de urgență pentru iarna 2014-2015 prin coordonarea eforturilor Statelor Membre pentru capacitatea de stocare și pentru a dezvolta fluxuri inverse (este citat modelul Slovacia – Ucraina), sunt listate posibile surse pentru livrări suplimentare pe termen scurt, în special LNG.
- Sunt propuse mecanisme de solidaritate cu scopul de a garanta livrările minime intra-comunitare.
- Comisia lansează o dezbateră privind tematica: *Ar trebui ca infrastructurile critice să fie controlate de către entități cu capital de stat din afara UE?* Fără a se cita în mod expres acest

lucru, este vizată proprietatea Gazprom asupra infrastructurii energetice din unele State Membre. Sunt preconizate propuneri legislative în viitor pe această temă.

- Se cere accelerarea integrării pieței energetice europene (coordonarea deciziilor naționale privind obiective energetice, piețe regionale spot, accelerarea interconexiunilor).
- Creșterea producției domestice de energie și diversificarea ofertei devine un obiectiv esențial. În Comunicare sunt menționate estul Mării Mediterane și Marea Neagră ca zone cu potențial energetic neexploatat. Pentru România este important pentru că e o primă asumare a Mării Negre (unde resursele sunt sub-exploatate și România e cea mai avansată țară riverană în explorare) ca zonă de interes european comun pentru producerea de energie.
- În ce privește diversificarea ofertei, Comunicarea trece în revistă proiectele LNG în construcție sau în stadiul de proiect.
- Comisia propune evaluarea opțiunilor pentru eventuale mecanisme de agregare a cererii de energie, după modelul Euratom. Rămâne de văzut dacă Statele Membre pot agreea să cumpere în comun energie de la furnizorii externi Uniunii.

O atenție deosebită se acordă în document Programului **Connecting Europe**. Acesta este un program al UE prin care se încearcă impulsivarea infrastructurii de interconectare a piețelor naționale de energie (în urma constatării că majoritatea Statelor Membre au întârziat aceste construcții față de promisiunile inițiale). Programul prevede proceduri unice europene de autorizare pentru proiecte (max. 3 ani). Are un buget alocat de 5,8 miliarde euro, sumă care poate fi folosită și ca garanții pentru împrumuturi, având deci un efect multiplicator (evaluat la x19). Procedurile și facilitățile financiare urmau a fi acordate unor proiecte incluse pe o listă de Proiecte de Interes Comun (PCI). Fiecare Stat Membru a propus asemenea proiecte, de unde a rezultat o listă (publicată în octombrie 2013) de 248 PCI. Bugetul estimat pentru toate proiecte din listă este undeva peste 150 miliarde de euro, deci mult peste bugetul Programului. Era nevoie de o prioritizare a PCI. Comunicarea Comisiei ia în considerare criza geopolitice actuală și propune ca proiectele care contribuie la sporirea securității energetice să aibă prioritate. Este încă o dovadă a faptului că securitatea energetică a urcat pe agenda decidenților europeni și va domina discuțiile despre politicile energetice în perioada următoare.

Astfel, Comisia selectează în Comunicare din lista inițială PCI acele lucrări care ar ajuta țările cele mai vulnerabile față de un furnizor unic ("vitale pentru securitatea energetică a UE pe termen scurt și mediu"). Aceste proiecte sunt propuse într-o anexă: 33 de proiecte (27 pentru gaz natural și 6 pe electricitate) cu un cost estimat de 17 miliarde de euro. Se observă o preferință pentru Coridorul Sudic și pentru terminale LNG.

România este cuprinsă în lista de proiecte prioritare cu interconectorul de dublu sens cu Ungaria și cu construirea posibilității de dublu sens pe conducta de gaze Ucraina – România. De notat că lipsesc Fazele II și III ale interconectorului spre R. Moldova (stații de comprimare și conducta Ungheni – Chișinău) și infrastructura pentru transportul resurselor din Marea Neagră (în mod

regretabil, România nu a inclus aceste proiecte în lista inițială de PCI, deci nu puteau intra nici pe lista de priorități. Ar fi nevoie de un efort diplomatic pentru redeschiderea listei și includerea legăturilor cu R. Moldova acolo).

Cu ce poate contribui România la securitatea energetică regională?

România produce mai multă energie electrică decât produce și are un deficit minor în sectorul de gaze (20% din consum). Acest aspect plasează România într-o situație bună față de vecinii săi (Moldova și Bulgaria sunt 100% dependente de gazul rusesc). Există câteva surse în zona de gaze care pot acoperi nevoile României și pot transforma țara noastră în platformă de export pentru vecini, contribuind astfel la efortul comun european de asigurare a energiei. Aceste câteva proiecte au perspective de a intra pe piață în jurul anilor 2019 – 2020 – ceea ce numim "coincidența perspectivelor":

1. Intrarea pe piață a exploatărilor Petrom din Marea Neagră
2. Intrarea pe piață a resurselor din gaze de șist
3. Finalizarea interconectorului cu Bulgaria, asigurând astfel legătura spre Grecia în perspectiva finalizării conductelor TANAP – TAP care vor aduce gaze naturale din Azerbadjan în Europa, ocolind Rusia.

La aceste proiecte, trebuie să fie adăugate politici coerente privind energia regenerabilă și creșterea eficienței energetice.

În zona gazelor naturale, România poate fi un pivot care să ajute țările cele mai vulnerabile în actuala criză regională: Ucraina și Republica Moldova. Există o distanță apreciabilă între intențiile Uniunii Europene și pașii practici pentru ajutarea celor două țări. CRPE a militat la nivel european pentru integrarea celor două țări în piața comună și în politicile energetice europene, indicând modalitățile concrete de acțiune (European Policy Center, "Integrating Ukraine and Moldova in EU's energy security plans, June 2014, Cristian Ghinea).

Prin construcția gazoductului Iași – Ungheni, România a făcut primii pași în scăderea dependenței energetice a Moldovei de Rusia. Acești pași trebuie urmați de construcția unor stații de comprimare și de prelungirea Ungheni – Chișinău, idei care ar trebui preluate ca proiecte europene. România ar trebui să militeze pentru deschiderea listei PCI din *Connecting Europe* pentru proiecte care să lege Moldova și Ucraina de piața europeană, inclusiv pentru proiecte construite pe teritoriul acestor două țări (cum ar fi conducta Ungheni – Chișinău). Resursele statului român sunt limitate, de aceea eforturile românești pentru Moldova trebuie integrate într-o perspectivă europeană.

Proiectul Iași – Ungheni este finalizat. Guvernul de la Chișinău a decis recent înființarea unei noi companii de stat care să distribuie gazul care ar urma să vină pe conductă - Vest MoldoTransgaz. Pentru faza a doua a proiectului sunt prevăzute două stații de comprimare pe teritoriul României, care ar urma să fie finanțate din fondurile structurale (Programul de Infrastructură). Pentru conducta Ungheni – Chișinău guvernul moldovean este în discuții avansate cu BERD pentru

acordarea unui împrumut. Finalizarea acestor proiecte va lega Moldova de piața românească a energiei, urmând să fie alimentată din sursele 1, 2 și / sau 3 menționate mai sus.

”Interconectarea cu țările vecine este mai ridicată pentru energie electrică și foarte slabă în ce privește gazul. Exportul de gaz în cantități care să depășească 2% din producția internă a României nu se va putea face decât la sfârșitul lui 2016”. (oficial)

2. Recomandări ale participanților la evenimentele CRPE / Adevărul

Capitolele care urmează sintetizează contribuții ale participanților la cele două evenimente de consultare. Am organizat ideile expuse în jurul câtorva teme pe care le considerăm de primă importanță, extrăgând din discuții recomandări privind Strategia energetică a României, recomandări pe care CRPE le asumă ca organizație.

2.1. Poziționarea României în dezbaterile privind politicile energetice europene

➤ România nu are o poziție fermă în ce privește principala dilemă energetică europeană: mai multă sau mai puțin integrare. România este o țară cu resurse proprii importante, de aceea există o tendință naturală în rândul decidenților de a izola piața românească sau de a întârzia pe cât posibil conectarea la piața europeană (a se vedea amânarea conductelor interconectoare către Bulgaria și Ungaria). De cealaltă parte, România este conștientă că numai solidaritatea europeană reală poate asigura o reducere a dependenței față de Rusia. România, ca și celelalte state europene, se află într-un tip de ”dilemă a prizonierului”, în care nu știe cât să se bazeze pe propriile resurse și cât pe resursele comune. Am vrea mai multă integrare, dar ne e frică de faptul că alte state europene vor ”trișa” și vor prefera înțelegeri preferențiale cu Rusia (a se vedea cazul *South Stream*). În aceste condiții, e nevoie de o dezbatere internă serioasă care să conducă la o decizie politică majoră privind poziționarea României.

➤ Al treilea pachet energetic, care vizează crearea și liberalizarea pieței europene de energie, va trebui cu siguranță implementat, însă întrebarea *Cât de multă integrare vrea România în domeniul energetic?* rămâne valabilă. Potențialul energetic al României, mai ales în contextul recentelor descoperiri din Marea Neagră, ar putea constitui un punct de atracție înșelător pentru decidenți care ar putea fi tentați să se bazeze tot mai mult pe resursele proprii în materie de energie. Însă ar fi un pariu perdant: securitatea energetică reală nu se poate crea prin izolare. O interconectare cât mai aprofundată, atât fizică, cât și a pieței, poate crește exponențial șansele României de a-și asigura securitatea energetică pe termen lung și chiar de a deveni un furnizor regional de energie. Conceptul de *”smart dependence”* trebuie să prevaleze în cadrul viitoarei strategii, în locul aceluia vetust de ”independență energetică”.

"Solidaritatea europeană este o idee frumoasă, dar nu e practică, sunt unele țări care au făcut înțelegeri cu Rusia pentru a ocoti alte state UE". (oficial)

- Sunt câteva idei directoare care ar trebui să ghideze poziționarea oficialilor români în dezbaterile europene:
 - a) Securitatea energetică este acum principala miză a politicilor energetice europene. Din păcate, Europa nu-și mai permite să se sacrifice de una singură pe tema schimbărilor climatice, având ca rezultat doar migrarea locurilor de muncă către continente mai egoiste. Sunt unele state membre care încearcă să lege tema securității energetice cu tema schimbărilor climatice. Problema schimbărilor climatice a deturnat politicile energetice europene și a vulnerabilizat situația țărilor europene în ceea ce privește securitatea energetică. Acest lucru trebuie să înceteze cel puțin pe termen lung: cu o Rusie agresivă în coastă, Europa trebuie să se protejeze pe sine înainte de o iluzorie salvare a planetei.
 - b) UE trebuie să decidă și să mențină o poziție fermă față de *South Stream*. Asumarea susținerii Ucrainei intră în contradicție cu acceptarea construcției *South Stream*. România nu va participa la *South Stream* și va cere o poziționare fermă a Comisiei Europene pentru ca proiectul rusesc să respecte deplin legislația europeană privind libera concurență. Este absurd ca statele europene să impună propriilor companii energetice o legislație concurențială strictă și în același timp Gazprom să primească excepții de la această legislație.
 - c) România joacă ferm în clubul țărilor UE care susțin energia nucleară.
 - d) Crearea pieței unice europene nu se va realiza atât timp cât vom avea o piață unică reglementată de 28 de autorități de reglementare din 28 state membre. Este nevoie de un angrenaj instituțional comun care să susțină piața unică de energie.

2.2. Resurse financiare, realism în evaluarea posibilităților și bună guvernare – condiții pentru o Strategie Energetică cu adevărat relevantă

România are o experiență nefericită în a scris strategii care apoi nu sunt implementate. Se întâmplă așa pentru că de multe ori documentele strategice reprezintă o înșiruire de obiective, fără a se acorda atenție capacității de implementare. Participanții la evenimentele de consultare CRPE / Adevărul Holding au identificat câteva teme care trebuie acoperite pentru ca această strategie energetică să nu reproducă patternul documentelor care rămân la sertar:

- a) Strategia energetică are nevoie și de o strategie financiară, care să vină la pachet și cu legislația necesară. Este nevoie de o inventariere realistă a capacității statului de a oferi stimulente pentru investiții (politica inițial generoasă privind certificatele verzi și retragerea ei bruscă reprezintă două contra-exemple relevante). Prea multe obiective de investiții cu prea puține resurse realiste reprezintă o problemă în sine a sistemului energetic național. Strategia Energetică ar trebui să propună criterii clare de prioritizare și să facă un recensământ al capacității de investiții (din fonduri private și publice).

b) Strategia ar trebui să aibă în vedere realitățile din teren, nu cifre statistice care se perpetuează de la un document de politici la altul, fără o bază reală. Capacitatea de producere a energiei electrice este sistematic supraestimată în documentele oficiale românești pentru că ia în considerare capacități de producție vechi / nerentabile sau chiar scoase din uz. E mai puțin important că teoretic România ar putea să producă un volum considerabil de energie, e mai relevant pentru politicile la zi câtă energie electrică poate realmente să producă România cu costuri rezonabile și în condiții realiste.

”Care este capacitatea instalată reală a României pentru producere de energie electrică? Se vorbește despre cifre foarte mari, dar vorbim despre capacitate pe hârtie. O treime din această capacitate ar putea fi pusă în funcțiune doar cu costuri foarte mari. Ar trebui să știm clar cât anume din această capacitate mai este funcțională”. (reprezentant companie energetică)

”Cred că este util să se analizeze, ca scenariu, eliminarea redevenței petroliere pentru zăcămintele marginale, aflate în stadiu final de exploatare. Ar fi posibilă creșterea factorului de recuperare, prin continuarea exploatării pentru un număr oarecare de ani”. (reprezentant companie de consultanță)

c) Politicile energetice ale României au fost sistematic subminate de politizare, lipsă de transparență și proastă guvernare a instituțiilor și companiilor publice din domeniu. O Strategie Energetică care nu își propune să rezolve și aceste probleme ar fi ca o mașină cu caroserie minunată, dar fără motor. Este nevoie de o politică de formare și atragerii de resurse umane competente și de îmbunătățirea guvernării corporative la companiile publice de energie. Progrese au fost făcute în ultimii ani, dar e nevoie de mai mult. Uniunea Europeană a adoptat în aprilie 2014 o directivă privind raportarea non-financiară. Potrivit acesteia, Statele Membre au doi ani pentru a adopta legislație prin care companiile cu mai mult de 500 de angajați (publice sau private) trebuie să adopte standarde privind mediul, non-discriminarea și etica. Această directivă poate fi un instrument util de promovare a bunei guvernări în companiile energetice publice și private, recomandăm Departamentului pentru Energie să se implice în elaborarea legislației românești de transpunere a directivei.

Salutăm în acest sens listarea Electrica – având ca al doilea acționar important după statul român - BERD și al treilea Grupul ING – ca un potențial exemplu de îmbunătățire a guvernării corporative. O altă pârghie care trebuie urmărită este recenta creare a unei noi societăți – Societatea pentru Administrarea Participațiilor în Energie (SAPE) – care va administra interesele statului în companiile de distribuție de energie electrică și va juca un rol important în finanțarea proiectelor energetice. Un prim obiectiv al acestei societăți va fi soluționarea disputelor cu companiile de distribuție reieșite din contractele de privatizare încheiate cu mulți ani în urmă și din care statul român are de încasat sute de milioane de euro.

2.3. Aplicarea contractelor începe să devină o problemă pentru exploatarea resurselor energetice

- Mai mulți participanți au ridicat problema accesului propriu-zis la resurse, din cauza opoziției anumitor părți din populație. Indiferent de tabăra politică sau de care parte a dezbaterii te situezi, fapt este că industria energetică ca atare are o problemă. Cea mai mare opoziție se manifestă față de explorarea gazelor de șist, deși această resursă ar putea acoperi direct domeniul cel mai vulnerabil în ce privește securitatea energetică (deficitul de gaz natural). Dar nu doar domeniului gazelor de șist, ci și instalarea liniilor electrice de către compania de stat autorizată naște opoziția anumitor localnici. Este o diferență vădită între prevederile legale și starea de spirit a populației, ceea ce face ca respectivele contracte / legi să fie foarte costisitor de implementat. Asertivitatea populației este un lucru normal într-o democrație și considerăm mișcările de protest ca parte a peisajului democratic normal. Statul român și companiile energetice nu ar mai trebui să ia ca de la sine înțeleș acordul proprietarilor terenurilor pentru exploatare, chiar dacă legal statul deține resursele din subsol. Practic, statul și companiile împart resursele, iar riscurile sunt asumate disproporționat de proprietarii suprafețelor. Această schemă face ca proprietarii să fie susceptibili la manipularea și exagerarea riscurilor de către grupuri interesate. Este necesar ca Strategia Energetică să ia în considerare problema – ca una care poate prejudicia dezvoltarea industriei - și să propună principii de soluționare. Participanții au propus o revizuire a sistemului de redevențe, astfel încât o parte din resursele financiare generate să rămână la nivel local sau direct proprietarilor. A fost adus în discuție exemplul pozitiv al parcurilor eoliene (mai ales din Dobrogea), pentru care primăriile locale sunt în competiție, dat fiind că acestea plătesc impozite speciale la nivel local.

“Legea stabilește un drept de servitute legală prin care să poți să accesezi terenurile. Legea e de partea companiilor, dar pe teren există aceasta problemă cu proprietarii. Degeaba avem strategie energetică dacă Transelectrica nu poate să-și întrețină infrastructura sau Chevron-ul nu poate să intre pe un teren pentru care are un contract cu statul român” (reprezentant companie energetică)

“Dificultățile de acces la terenuri ar putea fi reduse prin alocarea, prin lege, a unui procent din redevență autorităților locale sau proprietarilor de terenuri, așa cum se proceda în perioada interbelică” (reprezentant companie de consultanță)

2.4. Exploatarea potențialului energetic din Marea Neagră și riscurile induse de anexarea Crimeii

Marea Neagră are un potențial energetic similar cu cel al Mării Nordului, dar din motive istorice este mult mai puțin exploatat. Acest potențial ar trebui să facă obiectul unei politici la nivel european în privința securității energetice. Marea Neagră este menționată în Comunicarea Comisiei citată mai sus. Prin licențele acordate Petrom, dar și altor companii care sunt în fază incipientă a explorării, România este statul riveran cel mai avansat în această privință. Chiar guvernul ucrainean al fostului Președinte Viktor Ianucovici privea Marea Neagră ca o resursă cheie pentru scăderea dependenței de Rusia, dar abia la finele lui 2013 a acordat primele licențe de explorare. Această resursă este pierdută acum pentru Ucraina prin pierderea Crimeii.

Anexarea Crimeii de către Rusia creează o vulnerabilitate potențială și pentru exploatarea resurselor românești din Marea Neagră, dar experții participanți la consultare nu au considerat pericolul iminent. După delimitarea platoului continental și a zonei economice exclusive între România și Ucraina (pentru care s-a recurs la Curtea Internațională de Justiție), ambelor state li s-a permis să ofere concesiuni companiilor pentru explorare. Din păcate nu s-a făcut o înțelegere pentru zăcămintele care se întind în ambele zone economice (română și ucraineană, actualmente de facto rusească). Nu există o probabilitate ca Rusia să pună în discuție frontiera marină stabilită de Curte, există însă riscul ca exploatarea în perimetrele de pe graniță (ex. Neptun) să fie îngreunată și șicanată (ex: invocarea unor standarde de mediu care trebuie convenite între România și Rusia).

România trebuie să fie pregătită pentru un scenariu în care Rusia ar putea invita autoritățile române să semneze un Acord de Unitizare (explorare în comun a unui rezervor care depășește zona maritimă exclusivă). Însă spre deosebire de Ucraina, care era interesată să exploateze aceste resurse, Rusia nu are acest interes și ar putea prefera doar să blocheze lucrările. Însă un asemenea Acord ar putea însemna un precedent de recunoaștere a anexării Crimeii, ceea ce ar pune România în fața unei dileme dificile.

România a avut un proiect comun cu Gazprom – construcția depozitului de gaze de la Mărgineni. Proiectul a fost considerat nefezabil pentru că sursele de gaze nu erau clar identificate. Având în vedere potențialul Mării Negre, ar trebuie refăcute studiile de fezabilitate pentru depozit, care ar fi un proiect cheie pentru regiune.

Participanți

La cele 2 evenimente (consultare și dezbateri) au participat reprezentanți ai următoarelor instituții, companii și organizații:

- Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei
- Armaxgaz
- CEZ România
- Energonuclear
- Ernst & Young
- GDF Suez
- GDF Suez Tractebel Engineering
- Hidroelectrica
- . Institutul de Studii și Proiectări Energetice
- . Oil Terminal
- . Nuclearelectrica
- . Pachiu & Asociații
- . Petrom
- . Romgaz
- . Romanian Wind Energy Association
- . Transelectrica
- . Pricewaterhouse Coopers
- . Expert Forum
- . Energy Policy Group
- . Romania Energy Center
- . Camera Germană de Comerț
- . Chevron
- . Hidroelectrica
- . Rompetrol
- . Clifford Chance Badea
- . Deloitte
- . KPMG Romania
- . OPCOM
- . Mușat și Asociații
- . NIS(*Petroleum Industry of Serbia*)
- . Asociația Română pentru Microhidrocentrale

© CRPE august 2014
Centrul Român de Politici Europene
Știrbei Vodă nr. 29, Etaj 2
București
office@crpe.ro
Tel. +4 0371.083.577
Fax. +4 0372.875.089

Pentru mai multe detalii despre CRPE vizitați pagina www.crpe.ro